

Monitor BoekStart in de kinderopvang

Landelijke analyse 2017: wat valt op?

Monitor BoekStart in de kinderopvang groeit door

Bij de eerste meting in 2015 namen 18 bibliotheken, 51 kinderopvanglocaties en 223 pedagogisch medewerkers deel aan de monitor BoekStart, in 2017 is de deelname toegenomen tot 45 bibliotheken, 302 locaties en 1251 medewerkers. De deelnemende locaties krijgen door middel van rapportages (digitaal en in pdf) inzicht in hun eigen resultaten. In dit rapport wordt op landelijk niveau gekeken naar ontwikkelingen, verschillen tussen bijvoorbeeld kinderdagverblijven en peuterspeelzalen en verbanden tussen het beleid van locaties en de activiteiten van pedagogisch medewerkers.

Hechte samenwerking bibliotheken en kinderopvang

Bij bijna alle bibliotheken in de monitor is een medewerker specifiek verantwoordelijk voor BoekStart (98%), bij de helft van de bibliotheken zijn er ook expliciet daarvoor bestemde personeelsuren (47%). Om de leesbevordering van 0 tot 4-jarigen te stimuleren, werken bijna alle bibliotheken samen met kinderdagverblijven, peuterspeelzalen, gemeentes en JGZ-organisaties. Iets minder dan de helft van de bibliotheken bezoekt regelmatig alle organisaties die deelnemen aan BoekStart (42%). Bijna twee derde van de locaties geeft aan ook na de start van BoekStart regelmatig samen te werken met de bibliotheek (62%). Van de deelnemende locaties heeft 87 procent een voorleescoördinator en bijna een derde (29%) heeft daarvoor ook extra personeelsuren. Bijna drie kwart van de deelnemende locaties heeft nu een voorleesplan (71%).

Voorlezen vaak vast programma-onderdeel

Voorlezen is voor meer dan de helft van de pedagogisch medewerkers dagelijks een vast programma-onderdeel op hun groep, zowel bij kinderdagverblijven (57%) als bij peuterspeelzalen (62%). In peuterspeelzalen leest men minder vaak dagelijks voor aan de hele groep (36%) dan in kinderdagverblijven (46%).

Laaggeletterdheid

In de meeste instellingen (70%) zijn geen afspraken gemaakt met betrekking tot de omgang met laaggeletterde ouders. Iets minder dan de helft van de pedagogisch medewerkers (43%) zegt te weten hoe ze laaggeletterde ouders kunnen herkennen. Er is geen duidelijk verband tussen afspraken en herkenning.

Colofon

Auteurs

DESAN Research Solutions: Annemarie Tienstra en Jannes Hartkamp

Met medewerking van

Kunst van Lezen: Adriaan Langendonk

In opdracht van

KB Koninklijke Bibliotheek
Nationale bibliotheek van Nederland

Lezen
.....
STICHTING LEZEN

Deze publicatie is mogelijk gemaakt door de samenwerking van Stichting Lezen en de Koninklijke Bibliotheek binnen het leesbevorderingsprogramma Kunst van Lezen.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande toestemming van de auteurs en opdrachtgevers worden veeelvoudigd of openbaar gemaakt.

Voorwoord

Sinds 2015 wordt namens Kunst van Lezen de Monitor BoekStart in de kinderopvang uitgevoerd. Deze monitor wordt, in opdracht van Kunst van Lezen (samenwerkingsverband tussen Stichting Lezen en de Koninklijke Bibliotheek) inhoudelijk samengesteld door onderwijsbureau Sardes en technisch uitgevoerd door onderzoeksbureau DESAN Research Solutions. Via een online rapportageportal en PDF's kunnen bibliotheken en locatiemanagers landelijke en instellingspecifieke resultaten inzien. Dit biedt hun de mogelijkheid om actief aan de slag te gaan met leesbevordering.

Dit rapport richt zich op een landelijke analyse en is door DESAN uitgevoerd.

Besproken worden:

- ontwikkelingen
- verschillen tussen soorten instellingen
- verbanden tussen data van bibliotheekmedewerkers, voorleescoördinatoren/locatiemanagers en pedagogisch medewerkers.

Amsterdam, juli 2017

Annemarie Tienstra
Jannes Hartkamp
DESAN Research Solutions

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Inhoudsopgave	5
1 Inleiding	7
1.1 Achtergrond	7
1.2 Methode en respons	7
1.3 Verdeling van locaties naar type, provincie en duur BoekStart	8
1.4 Verdeling van pedagogisch medewerkers naar type locatie, provincie en geslacht per meting	9
1.5 Leeswijzer	10
Afronding	10
Betrouwbaarheid en significantie	10
2 Ontwikkelingen	12
2.1 Ontwikkelingen locatiemanagers.....	12
2.1 Ontwikkelingen pedagogisch medewerkers	14
3 Landelijke resultaten.....	16
3.1 Beleid, samenwerking en activiteiten bibliotheken	16
3.2 Beleid, samenwerking en activiteiten kinderopvanginstellingen.....	18
3.3 Activiteiten pedagogisch medewerkers	22
4 Verbanden	28
4.1 Inleiding	28
4.2 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar duur deelname BoekStart	28
4.3 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar aanwezigheid voorleescoördinator	29
4.4 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar overige kenmerken locatie	30

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Sinds 2012 wordt de Monitor de Bibliotheek *op school* - basisonderwijs uitgevoerd. In 2014 is daar de Monitor voor het voortgezet onderwijs bijgekomen, in 2015 de Monitor BoekStart in de kinderopvang. In 2015 namen 18 bibliotheken en 51 kinderopvanglocaties deel aan de monitor BoekStart, in 2017 is dit gestegen naar 45 bibliotheken en 302 locaties. De deelnemende locaties krijgen door middel van rapportages (digitaal en in pdf) inzicht in hun eigen resultaten, waarbij de landelijke resultaten als referentie worden getoond. Doordat de deelname een groter volume heeft bereikt, kunnen op landelijk niveau ontwikkelingen worden gevolgd en analyses worden gedaan, bijvoorbeeld naar verschillen tussen typen kinderopvang en verbanden tussen het beleid van locaties en de activiteiten van pedagogisch medewerkers.

1.2 Methode en respons

De data waarop deze landelijke analyse is gebaseerd, zijn afkomstig uit de drie metingen die DESAN Research Solutions namens Kunst van Lezen in het kader van de Monitor BoekStart in de kinderopvang heeft uitgevoerd. De data worden verkregen via online vragenlijsten die door drie doelgroepen (bibliotheekmedewerkers, voorleescoördinatoren of locatiemanagers en pedagogisch medewerkers) worden ingevuld.

De BoekStartcoördinatoren van bibliotheken geven in de portal van de Monitor op welke kinderopvanginstellingen meedoen aan de monitor. Zij geven aan wie de voorleescoördinator en/of locatiemanager en de pedagogisch medewerkers op de instellingen zijn en nodigen deze uit om een vragenlijst in te vullen. De BoekStartcoördinatoren vullen ook zelf als bibliotheekmedewerker een vragenlijst in. De voorleescoördinator en/of locatiemanagers en de pedagogisch medewerkers ontvangen een uitnodiging met een link naar de voor hen bestemde vragenlijst.

Vanaf 2016 is er een open aanmelding voor de monitor BoekStart. Van de 188 locaties die in 2016 meededen, namen er 74 opnieuw deel in 2017. In vergelijking met 2016 is het aantal deelnemende locaties en pedagogisch medewerkers nu ruim anderhalf keer zo hoog (Tabel 1).

Tabel 1 Aantal deelnemers monitor BoekStart per meting, 2015 - 2017

	2015	2016	2017
Bibliotheekmedewerkers	18	39	45
Locatiemanagers/voorleescoördinatoren	51	188	302
Pedagogisch medewerkers	223	701	1251

De toetsing van de representativiteit van de deelnemende kinderopvanginstellingen ligt buiten het kader van deze analyse. De deelnemers aan de Monitor vormen slechts een deel van de deelnemers aan BoekStart, de deelnemers aan BoekStart vormen slechts een deel van alle kinderopvanglocaties in Nederland.

1.3 Verdeling van locaties naar type, provincie en duur BoekStart

Aan de pilot in 2015 namen vooral kinderdagverblijven deel (71%). In 2016 en 2017 zijn ook peuterspeelzalen goed vertegenwoordigd (44% en 40%). De deelname van voorscholen is vooralsnog beperkt (Tabel 2).

Tabel 2 Verdeling van locaties naar type per meting

	2015	2016	2017
Kinderdagverblijf	71%	53%	58%
Peuterspeelzaal	29%	44%	40%
Voorschool	-	3%	2%
n (totaal)	51	188	302

Bij de verdeling van de deelnemende locaties naar provincie valt vooral een stijging van deelname in Overijssel en Zuid-Holland ten opzichte van 2016 op. Friesland en Limburg zijn in 2017 niet vertegenwoordigd (Tabel 3).

Tabel 3 Deelname locaties naar provincie per meting

	2015	2016	2017
Friesland	-	5%	-
Groningen	4%	3%	5%
Drenthe	6%	12%	15%
Overijssel	-	4%	10%
Gelderland	8%	9%	5%
Flevoland	-	1%	2%
Noord-Holland	20%	12%	12%
Zuid-Holland	4%	4%	13%
Utrecht	8%	-	3%
Noord-Brabant	18%	40%	33%
Limburg	12%	6%	-
Zeeland	14%	5%	3%
n (totaal)	51	188	302

In vergelijking met vorig jaar zijn er nu meer locaties die langer dan 24 maanden deelnemen aan BoekStart (Tabel 4).

Tabel 4 Duur deelname BoekStart per meting

	2015	2016	2017
0-12 maanden	33%	41%	35%
12-24 maanden	31%	24%	24%
24+ maanden	35%	34%	40%
n (totaal)	51	188	302

1.4 Verdeling van pedagogisch medewerkers naar type locatie, provincie en geslacht per meting

Vergeleken met de verdeling van locaties naar type kinderopvang (Tabel 2), zijn bij de pedagogisch medewerkers de kinderdagverblijven sterker vertegenwoordigd. Per locatie doen er dus gemiddeld bij kinderdagverblijven meer medewerkers mee dan bij peuterspeelzalen. Dit geldt voor alle drie metingen (Tabel 5).

Tabel 5 Verdeling van pedagogisch medewerkers naar type per meting

	2015	2016	2017
Kinderdagverblijf	80%	67%	74%
Peuterspeelzaal	18%	31%	26%
Voorschool	1%	1%	1%
n (totaal)	223	701	1251

In lijn met de verdeling van de locaties, is net als in 2016 Noord-Brabant bij de pedagogisch medewerkers het sterkst vertegenwoordigd (Tabel 6).

Tabel 6 Deelname pedagogisch medewerkers naar provincie per meting

	2015	2016	2017
Friesland	2%	3%	-
Groningen	4%	1%	5%
Drenthe	-	6%	8%
Overijssel	8%	6%	6%
Gelderland	2%	9%	4%
Flevoland	-	1%	1%
Noord-Holland	20%	15%	11%
Zuid-Holland	14%	8%	15%
Utrecht	19%	-	5%
Noord-Brabant	19%	45%	44%
Limburg	1%	3%	-
Zeeland	12%	3%	1%
n (totaal)	223	701	1251

Veel pedagogisch medewerkers hebben kinderen in meerdere leeftijdsgroepen (Tabel 7). De meeste pedagogisch medewerkers hebben kinderen in de peuterleeftijd (81%), ruim de helft heeft (ook) kinderen in de babyleeftijd en/of dreumesleeftijd (beide 53%).

Tabel 7 Deelname pedagogisch medewerkers naar leeftijd groep per meting (meerdere antwoorden mogelijk)

	2015	2016	2017
baby (0 - 1,5 jaar)	51%	52%	53%
dreumesleeftijd (1,5 – 2,5 jaar)	51%	54%	53%
peuter (2,5 – 4)	74%	85%	81%
n (totaal)	223	701	1251

1.5 Leeswijzer

In dit rapport worden de data van bibliotheekmedewerkers, voorleescoördinatoren/locatiemanagers en pedagogisch medewerkers geanalyseerd. Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van de landelijke ontwikkelingen tussen 2016 en 2017.¹ In Hoofdstuk 3 worden de landelijke resultaten van 2017 behandeld, waarin de activiteiten van bibliotheken, van kinderopvanginstellingen en van pedagogisch medewerkers aan bod komen. Daarbij wordt een uitsplitsing gemaakt tussen kinderdagverblijven en peuterspeelzalen. In Hoofdstuk 4 wordt gekeken naar verdere verbanden, bijvoorbeeld naar de mogelijke relatie van de activiteiten van pedagogisch medewerkers met de duur van de deelname aan BoekStart en de aanwezigheid van een voorleescoördinator.

Aan het begin van elk hoofdstuk worden de resultaten van de analyses kort samengevat.

Afronding

De cijfers in dit rapport zijn ongewogen. Alle percentages zijn afgerond tot hele getallen. Dientengevolge is de som van de percentages niet altijd exact 100. Tenzij anders vermeld, zijn respondenten die een bepaalde vraag niet hebben beantwoord ('weet niet/geen antwoord') niet meegenomen in de percentering.

Betrouwbaarheid en significantie

Bij een steekproefonderzoek als dit worden uitkomsten verkregen die slechts met inachtneming van een bepaalde waarschijnlijkheid mogen worden vertaald naar de totale populatie van deelnemers aan BoekStart in de kinderopvang.

Statistiek geeft de mogelijkheid om op grond van de steekproefgrootte en de gevonden uitkomsten van het onderzoek zogenaamde betrouwbaarheidsintervallen te berekenen. Deze betrouwbaarheidsintervallen geven aan tussen welke twee waarden de uitkomst in de totale populatie valt indien de steekproefuitkomst naar de totale

¹ 2015 wordt vanwege de beperkte deelname buiten beschouwing gelaten.

populatie vertaald wordt (mits de steekproef representatief is). Het betrouwbaarheidsinterval ligt altijd rond de uitkomst die in de steekproef is gevonden, met afwijkingmarges naar boven en beneden. Normaliter werkt men met '95%- betrouwbaarheidsintervallen' (ook wel: 'een significantieniveau van 95%'). Deze geven met 95% zekerheid aan tussen welke twee grenswaarden de betreffende waarde in de populatie valt. Wanneer bijvoorbeeld van 1251 pedagogisch medewerkers 50,0 procent een bepaald antwoord heeft gegeven, betekent dit dat we met 95 procent zekerheid kunnen zeggen dat het werkelijke percentage in de gehele populatie leerkrachten tussen 47,2 en 52,8 procent ligt (50,0% +/- 2,8%).

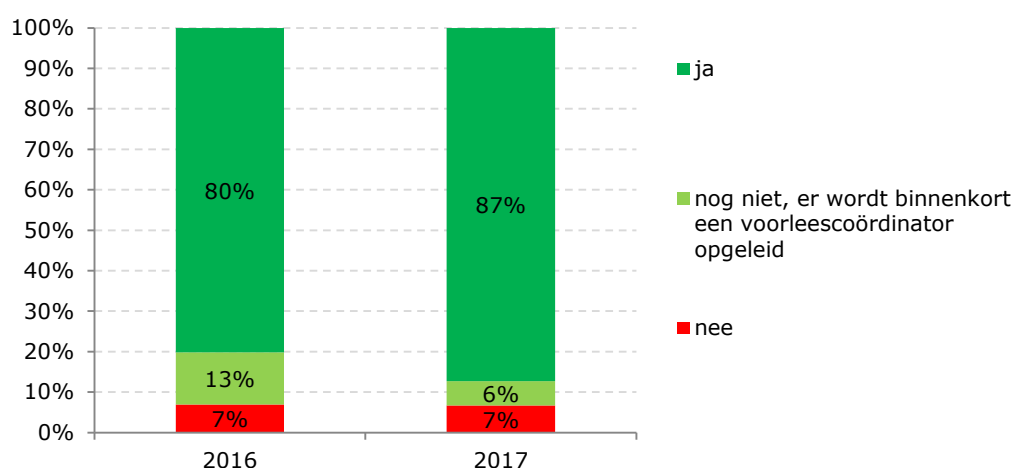
2 Ontwikkelingen

In dit hoofdstuk worden de landelijke ontwikkelingen tussen 2016 en 2017 besproken. Op de meeste punten zijn de resultaten stabiel. In vergelijking met de vorige meting zijn er meer locaties met een voorleescoördinator en beschikken meer locaties over een voorleesplan. Dit laatste verschilt echter niet significant tussen de metingen. De aanwezigheid van een uitnodigende voorleeshoek, het vervangen van de collectie voorleesboeken en de mogelijkheid om digitale prentenboeken te bekijken scoren nu significant minder positief dan in de vorige meting.

2.1 Ontwikkelingen locatiemanagers

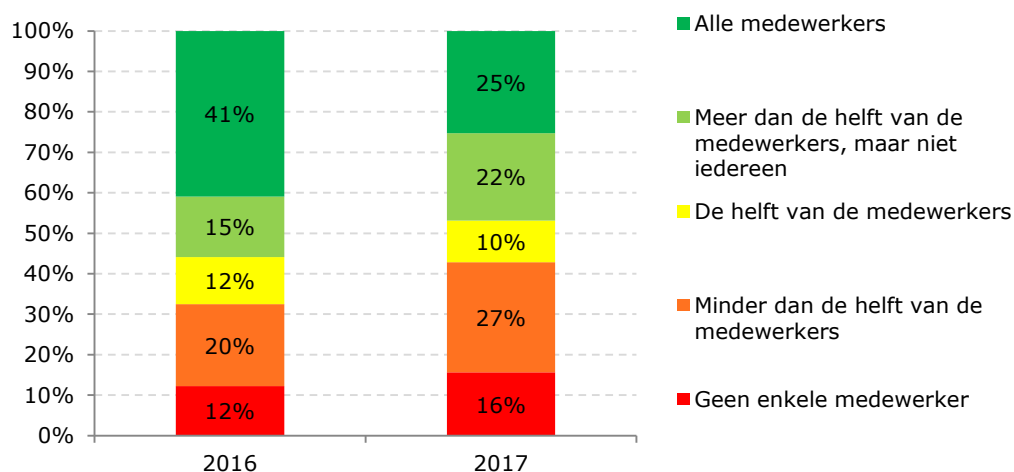
In vergelijking met vorig jaar zijn er significant meer locaties met een voorleescoördinator (Grafiek 1). Bij een derde van deze locaties zijn er ook extra personeelsuren toegekend (33%), vorig jaar was dit een kwart (26%). Verder beschikt 71 procent van de locaties over een voorleesplan, dit is iets meer dan vorig jaar (68%). Deze laatste twee ontwikkelingen zijn echter niet significant.

Grafiek 1 Is er een voorleescoördinator voor deze locatie?

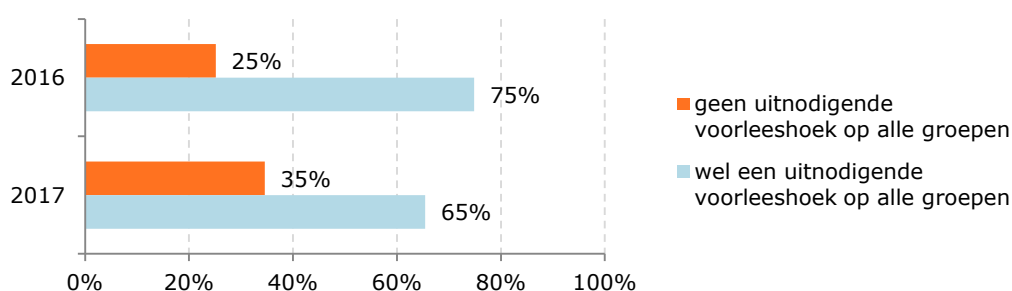
In vergelijking met vorig jaar zijn er minder locaties waarbij alle pedagogisch medewerkers getraind zijn in het interactief voorlezen (Grafiek 2).

Grafiek 2 Hoeveel pedagogisch medewerkers zijn getraind in het interactief voorlezen?

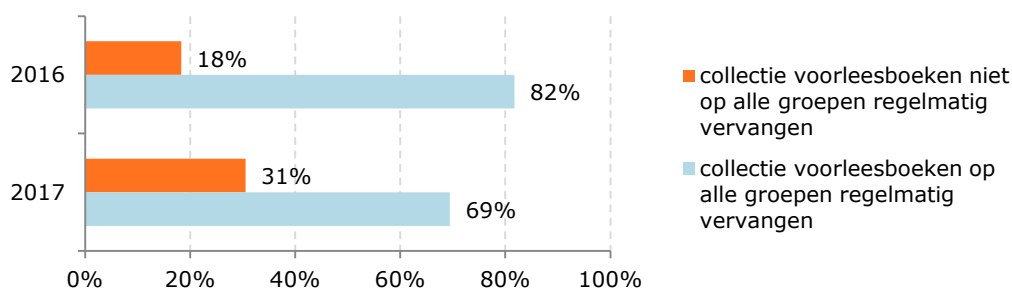
Ook op een aantal andere punten zijn enigszins negatieve ontwikkelingen te zien ten opzichte van vorig jaar. Vorig jaar was bij 75 procent van de locaties een uitnodigende voorleeshoek op alle groepen, nu is dat bij 65 procent het geval (Grafiek 3).

Grafiek 3 Aanwezigheid uitnodigende voorleeshoek

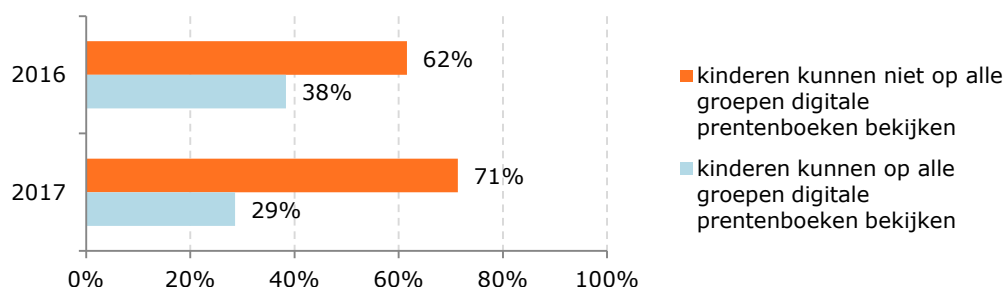
Vorig jaar werd bij 82 procent van de locaties de voorleesboeken vervangen op alle groepen, dit gebeurt nu nog bij 69 procent (Grafiek 4).

Grafiek 4 Vervangen collectie voorleesboeken

Het bekijken van digitale prentenboeken was vorig jaar bij meer dan een derde van de locaties mogelijk op alle groepen (38%), dit is nu bij 29 procent van de locaties mogelijk (Grafiek 5).

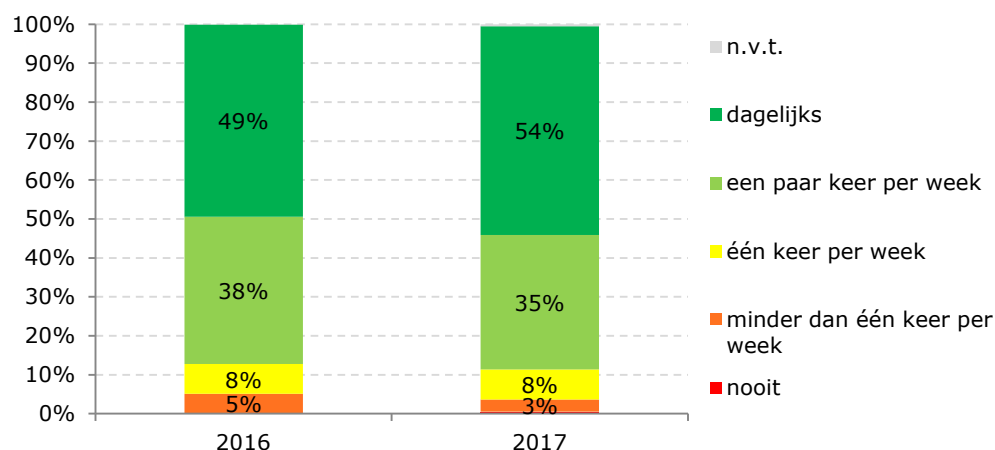
Grafiek 5 Digitale prentenboeken

2.1 Ontwikkelingen pedagogisch medewerkers

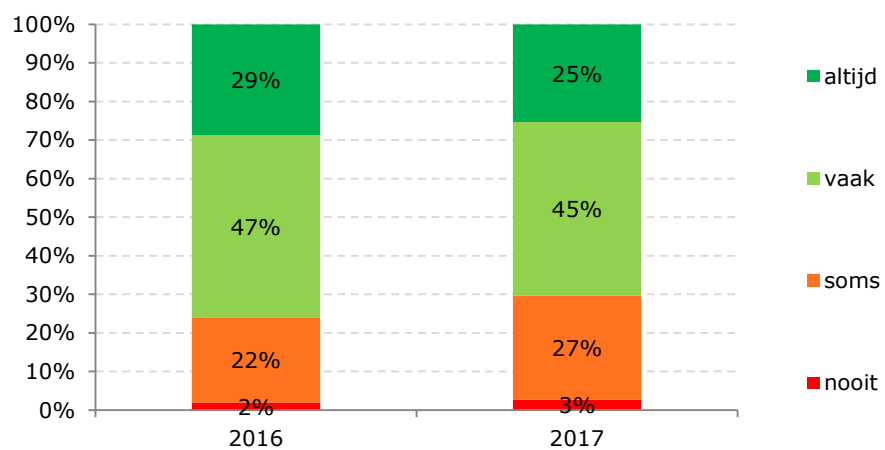
Bij de meeste resultaten voor de pedagogisch medewerkers zijn er geen duidelijke veranderingen ten opzichte van vorig jaar. In vergelijking met vorig jaar nodigen meer pedagogisch medewerkers dagelijks kinderen uit om zelf een boekje te lezen (54% vs. 49%).

Grafiek 6 Ik nodig kinderen uit om zelf een boekje te lezen/bekijken

Pedagogisch medewerkers praten significant minder vaak voor of na het voorlezen met kinderen over het boek, vorig jaar deed 76 procent dit vaak of altijd, dit jaar is dat 70 procent (Grafiek 7). Maar dat komt doordat er in de huidige meting verhoudingsgewijs meer pedagogisch medewerkers van kinderdagverblijven hebben meegedaan (zie Tabel 5). Op kinderdagverblijven wordt namelijk significant minder gepraat met kinderen voor of na het voorlezen dan op peuterspeelzalen (in 2017: 66% vs. 83%). Kijken we alleen naar medewerkers van kinderdagverblijven, dan praten die niet significant minder vaak over het boek dan vorig jaar.

Grafiek 7 Voor of na het voorlezen praat ik met de kinderen over het boek

3 Landelijke resultaten

Bij bijna alle bibliotheken in de monitor is een medewerker specifiek verantwoordelijk voor BoekStart (98%), bij de helft ook met expliciet daarvoor bestemde personeelsuren (47%). Ten behoeve van de leesbevordering van 0 tot 4-jarigen werken bijna alle bibliotheken samen met kinderdagverblijven (100%), peuterspeelzalen (98%), gemeentes (89%) en JGZ-organisaties (89%). Van de bibliotheken bezoekt 42 procent regelmatig iedere organisatie die deelneemt aan BoekStart.

Bijna twee derde van de locaties (62%) werkt ook sinds de start van BoekStart nog regelmatig samen met de bibliotheek. Van de deelnemende locaties heeft 87 procent een voorleescoördinator en bijna een derde van alle locaties (29%) heeft daarvoor ook extra personeelsuren. Bijna drie kwart van de locaties heeft een voorleesplan (71%). Peuterspeelzalen hebben in vergelijking met kinderdagverblijven vaker op alle groepen een uitnodigende voorleeshoek (85% vs. 52%) en een collectie voorleesboeken die regelmatig wordt vervangen (85% vs. 58%).

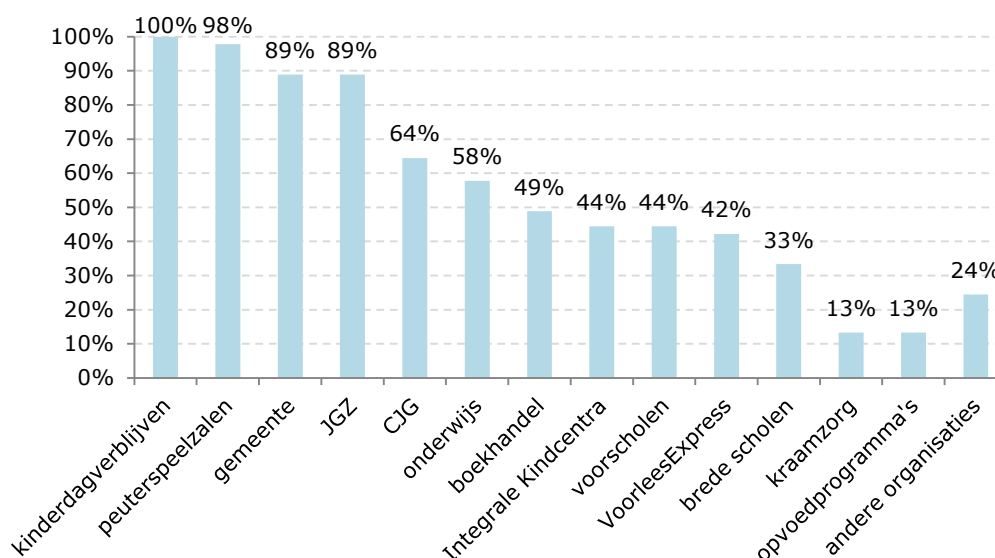
Voorlezen is voor ruim de helft van de pedagogisch medewerkers (58%) dagelijks een vast programma-onderdeel op hun groep, zowel bij kinderdagverblijven (57%) als bij peuterspeelzalen (62%). In peuterspeelzalen leest men minder vaak dagelijks voor aan de hele groep (36%) dan in kinderdagverblijven (46%). Vooral het organiseren van activiteiten, maar ook het praten over een boek en het meteen uitleggen van moeilijke woorden gebeurt vaker op peuterspeelzalen dan op kinderdagverblijven.

3.1 Beleid, samenwerking en activiteiten bibliotheken

Bij de meeste bibliotheken is BoekStart in de kinderopvang opgenomen in het beleid van de bibliotheek (89%). Bij bijna alle bibliotheken is een medewerker specifiek verantwoordelijk voor BoekStart (98%), met (47%) of zonder (51%) expliciet daarvoor bestemde personeelsuren. De meeste van deze medewerkers (n=44) zijn HBO geschoold (77%). Bij bibliotheken met expliciet voor BoekStart bestemde personeelsuren (n=21) is het gemiddelde aantal personeelsuren 7,9.

Vrijwel alle bibliotheken werken voor de leesbevordering van 0 tot 4-jarigen samen met kinderdagverblijven (100%), peuterspeelzalen (98%), gemeentes (89%) en JGZ-organisaties (89%). Meer dan de helft werkt samen met Centra voor Jeugd en Gezin (64%) en het onderwijs (58%). Bijna een kwart (24%) werkt samen met andere organisaties, zoals Humanitas (Grafiek 8).

Grafiek 8 Samenwerking bibliotheek in leesbevordering 0-4 jaar

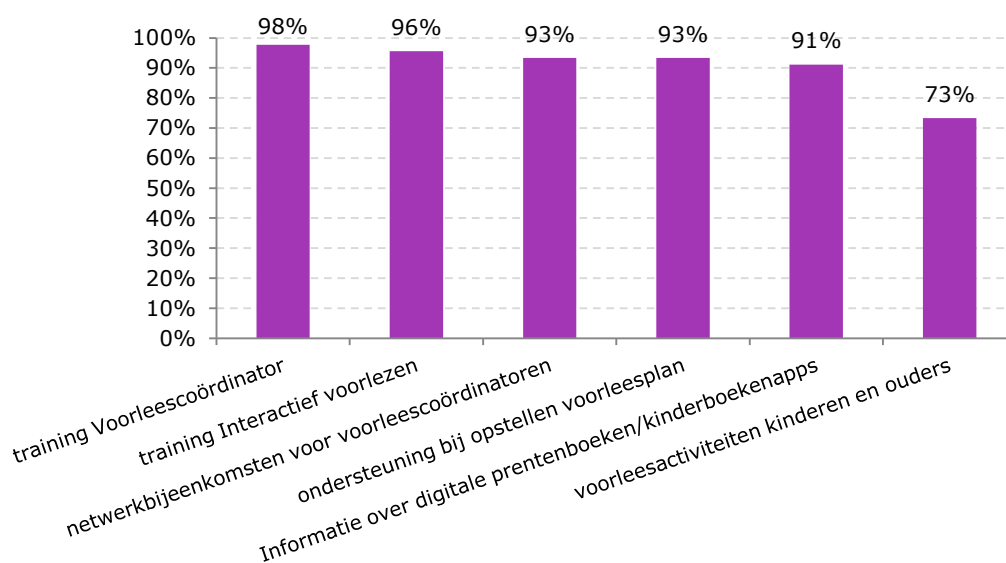

Bibliotheken die voor de leesbevordering van 0 tot 4-jarigen samenwerken met de betreffende instellingen, werken voor BoekStart samen met gemiddeld 9 kinderdagverblijven, 6 peuterspeelzalen en 1 voorschool.

Bijna alle bibliotheken overleggen regelmatig over BoekStart met het management van kinderopvangorganisaties (98%). Drie kwart overlegt met alle betrokken organisaties (76%), bijna een kwart met enkele organisaties (22%). Bij de meeste bibliotheken bezoekt een medewerker ook de kinderopvanglocaties om te kijken naar de voorleesomgeving (leeshoek en collectie) en er advies over te geven (96%). Een deel doet dat regelmatig bij iedere organisatie die deelneemt aan BoekStart (42%), een deel eenmalig bij elke organisatie die begint met BoekStart (42%), een minderheid bezoekt enkele organisaties die deelnemen (11%).

Bijna alle bibliotheken bieden trainingen Voorleescoördinator (98%) en Interactief voorlezen (96%), organiseren netwerkbijeenkomsten voor voorleescoördinatoren (93%), bieden ondersteuning bij het opstellen van een voorleesplan (93%) en geven informatie over digitale prentenboeken en kinderboekenapps (91%). Bijna driekwart organiseert voorleesactiviteiten voor kinderen en hun ouders (73%), in samenwerking met de kinderopvangorganisaties (Grafiek 9).

Grafiek 9 Activiteiten bibliotheek voor kinderopvanginstellingen in BoekStart

3.2 Beleid, samenwerking en activiteiten kinderopvanginstellingen

Van de locaties in de monitor doet ruim een derde (35%) minder dan 12 maanden mee aan BoekStart, een kwart 12 tot 24 maanden (24%) en 40 procent langer dan 24 maanden. Er zijn hierin geen significante verschillen tussen kinderdagverblijven en peuterspeelzalen. Bijna alle locaties (97%) werken ook sinds de start van BoekStart nog samen met de bibliotheek, bijna twee derde regelmatig (62%), ruim een derde incidenteel (35%). Peuterspeelzalen werken vaker regelmatig met de bibliotheek samen (70%) dan kinderdagverblijven (56%).² Van de deelnemende locaties heeft 87 procent een voorleescoördinator, bij 6 procent wordt binnenkort een voorleescoördinator opgeleid. Op ongeveer een derde van alle locaties (29%) zijn ook extra personeelsuren aan de voorleescoördinator toegekend.

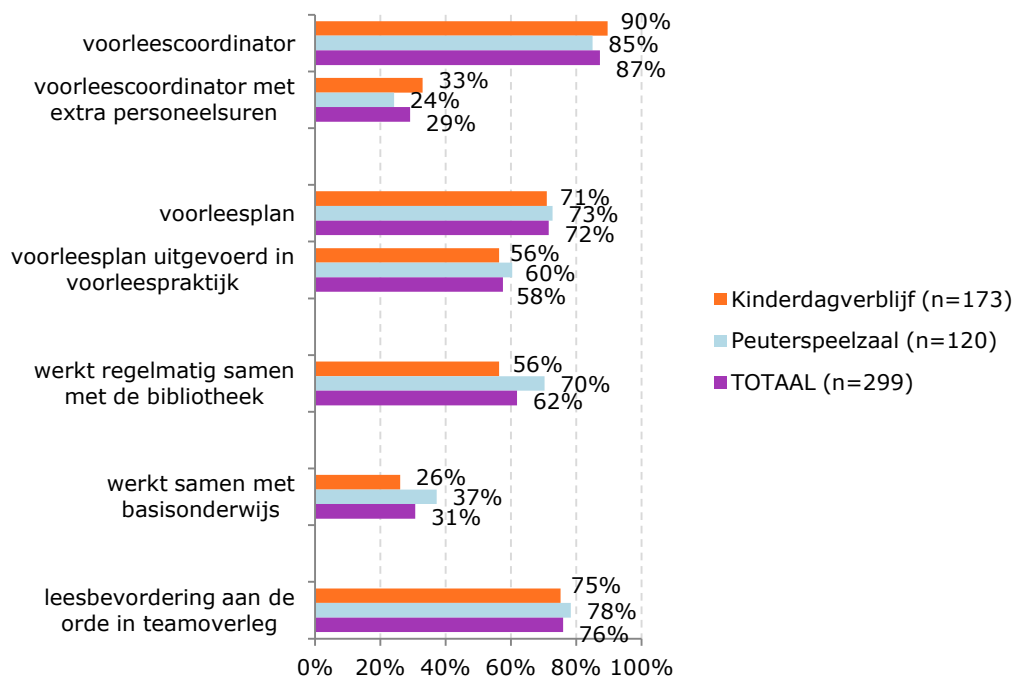
Bijna drie kwart van de deelnemende locaties heeft een voorleesplan (71%), bij 15 procent is dat in voorbereiding. Als het plan aanwezig is, wordt het in de helft van de gevallen jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld (49%). Een kwart zegt dit niet jaarlijks bij te stellen (24%) en ruim een kwart (27%) geeft een ander antwoord, bijvoorbeeld dat zij pas net zijn gestart met het voorleesplan en dat het wel de bedoeling is om dit jaarlijks te gaan evalueren. Daarin zijn geen significante verschillen naar type kinderopvang.

Bijna een derde van alle locaties (31%) werkt samen met het basisonderwijs aan leesbevordering ('doorgaande leeslijn'). Bij 76 procent van de locaties komt

² De groep voorscholen is te klein (n=6) om specifieke resultaten over te rapporteren, maar is overal wel opgenomen in de totaalcijfers.

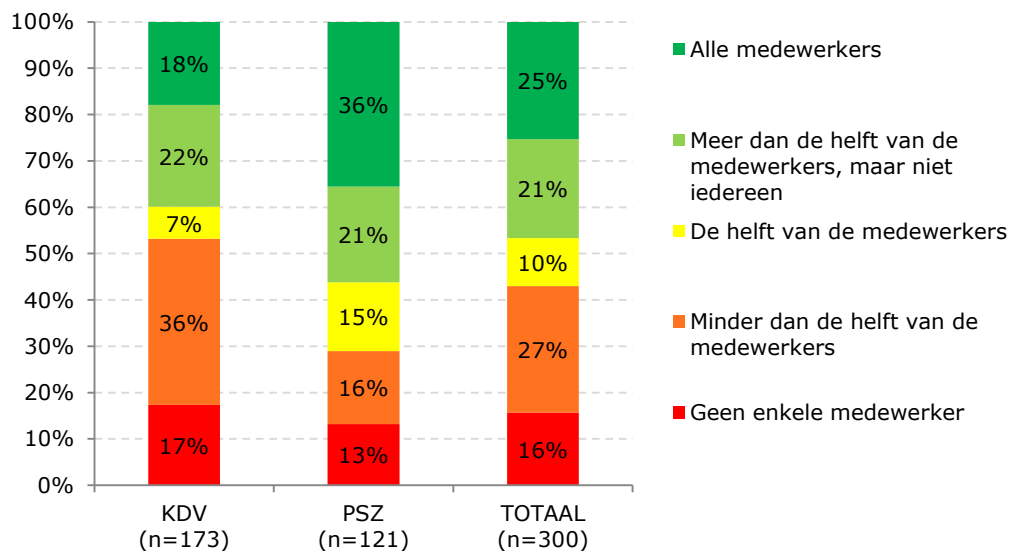
leesbevordering in het teamoverleg minstens een paar keer per jaar aan de orde (waarvan bij 9% maandelijks of vaker) (Grafiek 10).

Grafiek 10 Beleid en samenwerking locaties naar type

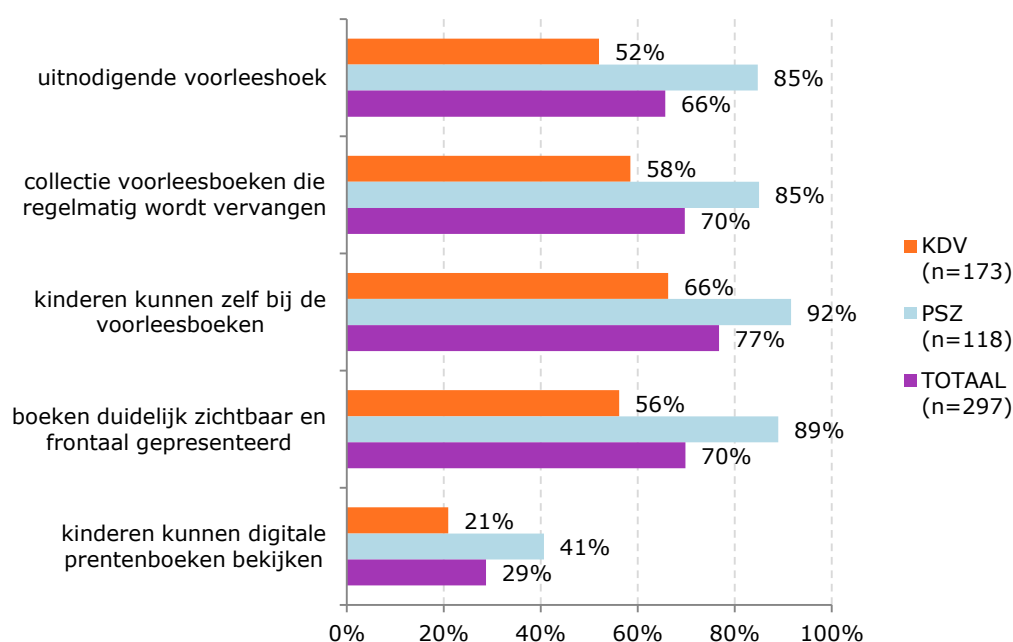
Bij ruim een derde van de peuterspeelzalen zijn alle pedagogisch medewerkers getraind in interactief voorlezen (36%), bij kinderdagverblijven is dat 18 procent (Grafiek 11).

Grafiek 11 Aandeel pedagogisch medewerkers getraind in interactief voorlezen

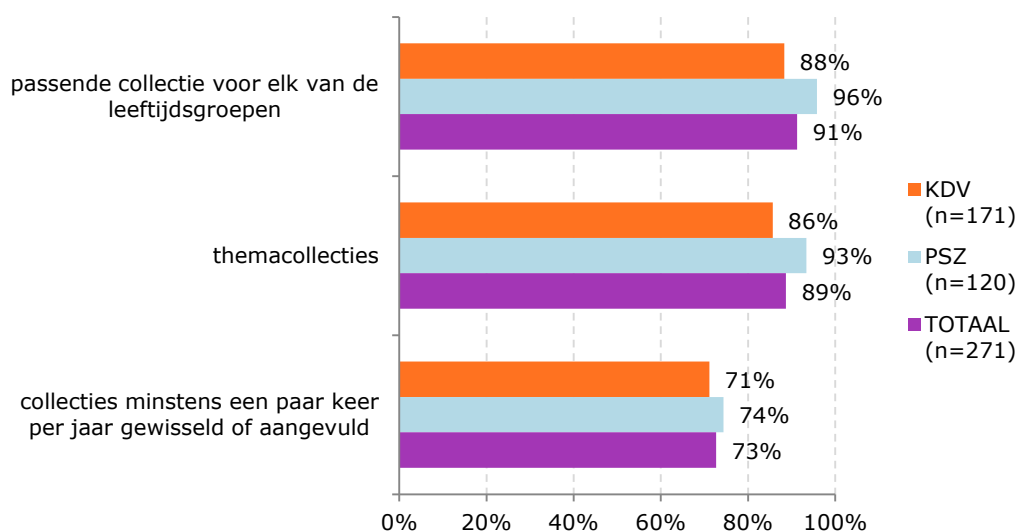
Peuterspeelzalen hebben in vergelijking met kinderdagverblijven vaker op alle groepen een uitnodigende voorleeshoek (85% vs. 52%) en een collectie voorleesboeken die regelmatig wordt vervangen (85% vs. 58%), waar de kinderen zelf bij kunnen (92% vs. 66%) en die duidelijk zichtbaar en frontaal wordt gepresenteerd (89% vs. 56%). Bij een minderheid van de locaties kunnen kinderen op alle groepen digitale prentenboeken bekijken (Grafiek 12). Bij de helft van de peuterspeelzalen (49%) en meer dan de helft van de kinderdagverblijven (59%) kunnen kinderen op geen enkele groep digitale prentenboeken bekijken.

Grafiek 12 Percentage locaties met ... op alle groepen

De meeste locaties in de monitor BoekStart hebben passende collecties voor elk van de leeftijdsgroepen (91%) en themacollecties (89%). De collecties worden bij de meeste locaties (73%) minstens een paar keer per jaar aangevuld of gewisseld (Grafiek 13).

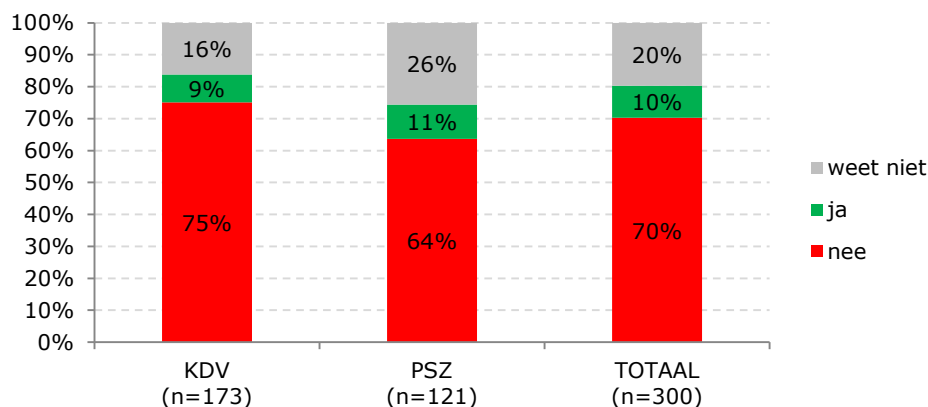
Grafiek 13 Percentage locaties met ... op alle groepen

Locaties die de collectie wisselen of aanvullen, doen dat meestal zowel via de bibliotheek (78%) als met eigen inkoop (75%). Twintig procent wisselt/vult de collectie aan op een andere manier (20%), bijvoorbeeld door boeken te ruilen (binnen groepen of met andere locaties), boeken te krijgen van ouders, medewerkers of uit eigen voorraad.

Peuterspeelzalen hebben vaak speciaal aanbod voor VVE-groepen voor kinderen (56%), soms ook voor ouders (15%), kinderdagverblijven minder vaak (40% - 5%). In de meeste instellingen (70%) zijn geen afspraken gemaakt met betrekking tot de omgang met laaggeletterde ouders (Grafiek 14). Wanneer er wel afspraken zijn gemaakt, dan worden deze ouders bijvoorbeeld meer mondeling bijgepraat of er wordt gewerkt met het programma Uk en Puk waarmee ouders meer worden betrokken bij leesbevordering van hun kinderen. Iets minder dan de helft van de pedagogisch medewerkers (43%) zegt te weten hoe ze laaggeletterde ouders kunnen herkennen, meer dan een kwart zegt dit niet te weten (29%) en ruim een kwart is er niet zeker van of ze laaggeletterde ouders kunnen herkennen (28%). Er is geen verband tussen instellingen waar wel of geen afspraken zijn gemaakt in hoe goed de medewerkers zeggen laaggeletterde ouders te kunnen herkennen.

Grafiek 14 Zijn er in uw instelling afspraken gemaakt m.b.t. het omgaan met laaggeletterde ouders?

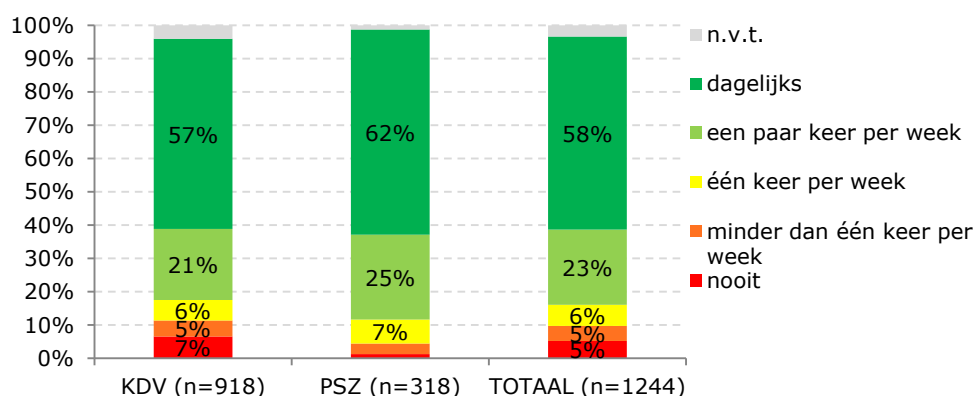

3.3 Activiteiten pedagogisch medewerkers

Alle pedagogisch medewerkers van peuterspeelzalen hebben kinderen in de peuterleeftijd (2,5 – 4) in hun groep, een tiende (9%) heeft daarnaast ook kinderen in de dreumesleeftijd (1,5 – 2,5). Medewerkers van kinderdagverblijven hebben vaak zowel kinderen van babyleeftijd (0 – 1,5) in hun groep (72%) als kinderen van dreumesleeftijd (68%) en peuterleeftijd (74%).

Voorlezen is voor ruim de helft van de pedagogisch medewerkers (58%) dagelijks een vast programma-onderdeel op hun groep, zowel bij kinderdagverblijven (57%) als bij peuterspeelzalen³ (62%) (Grafiek 15).

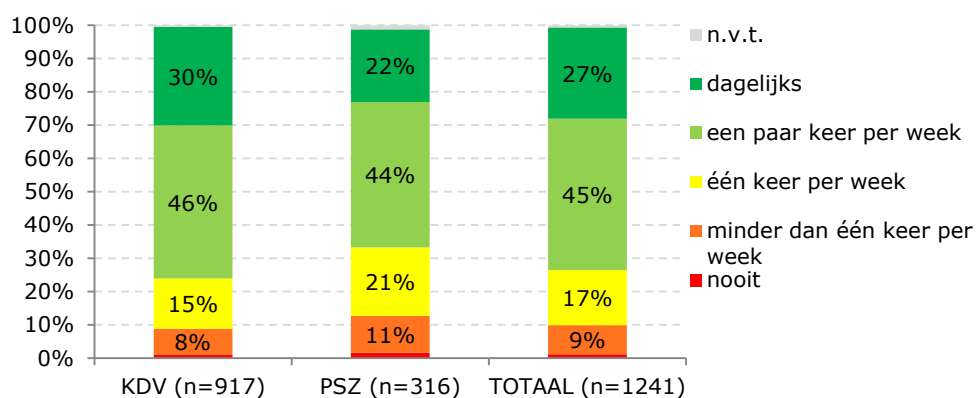
Grafiek 15 Frequentie 'Voorlezen is een vast programma-onderdeel op mijn groep'

³ De groep medewerkers van voorscholen is te klein (n=8) om specifieke resultaten te rapporteren, maar is overal wel opgenomen in de totaalcijfers.

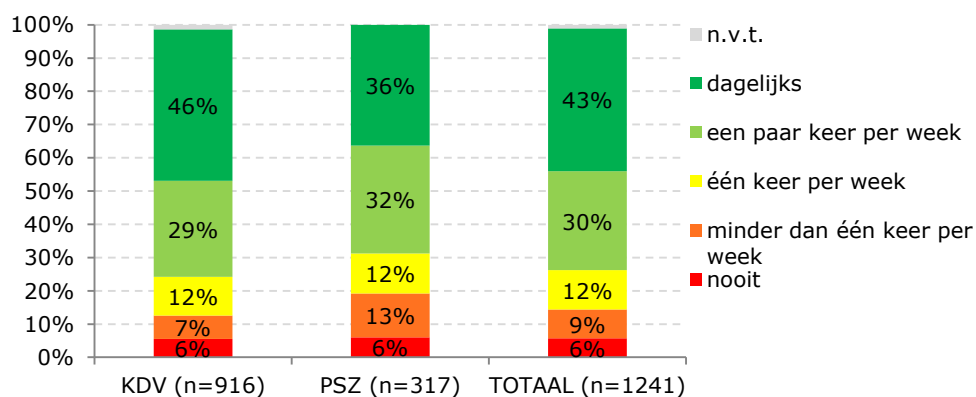
Daarnaast leest ruim een kwart (27%) dagelijks spontaan voor buiten het vaste programma. In kinderdagverblijven gebeurt dit iets vaker (30%) dan in peuterspeelzalen (22%) (Grafiek 16).

Grafiek 16 Frequentie 'Ik lees spontaan voor buiten het vaste programma'

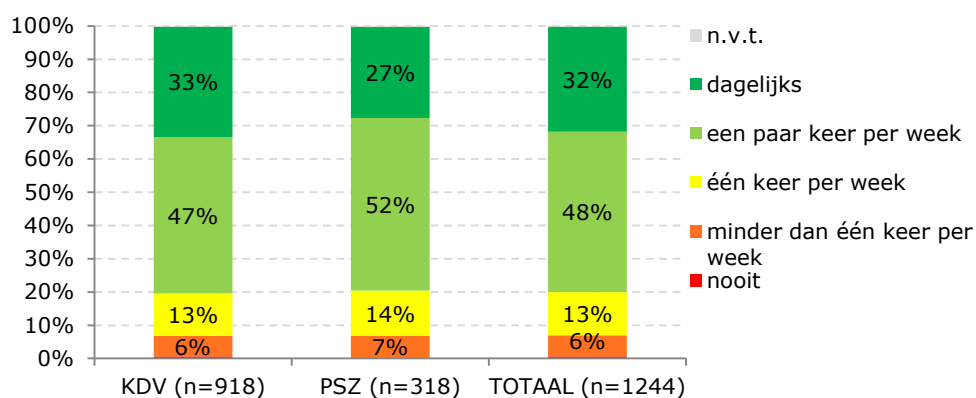

Bijna de helft van de pedagogisch medewerkers leest dagelijks voor aan de hele groep (43%), een derde aan een klein groepje kinderen (32%) en iets minder dan een kwart vraagt dagelijks aan een individueel kind of het voorgelezen wil worden (22%). In peuterspeelzalen wordt minder vaak aan de hele groep voorgelezen (36%) dan in kinderdagverblijven (46%) en ook iets minder vaak aan een klein groepje kinderen (Grafiek 16-18).

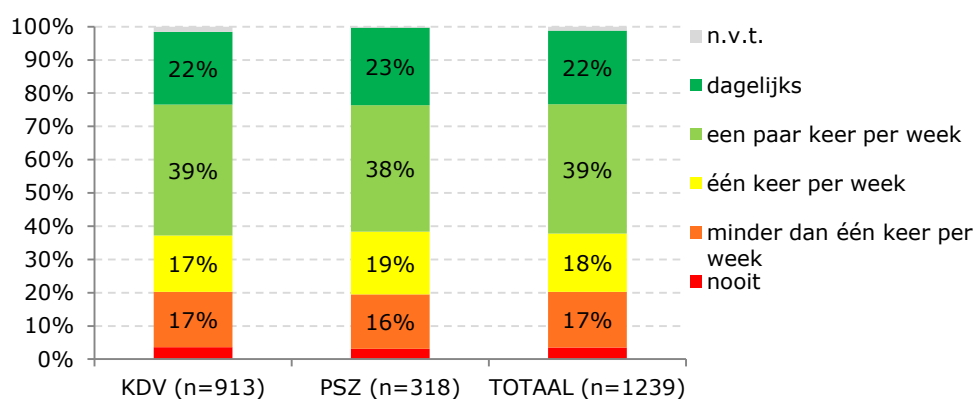
Grafiek 17 Frequentie 'Ik lees voor aan de hele groep'

Grafiek 18 Frequentie 'Ik lees voor aan een klein groepje kinderen'

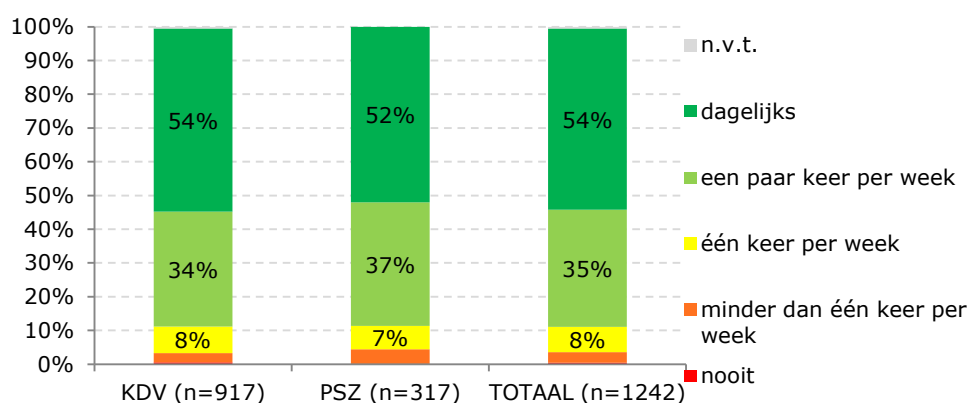

Grafiek 19 Frequentie 'Ik vraag een individueel kind of het voorgelezen wil worden'

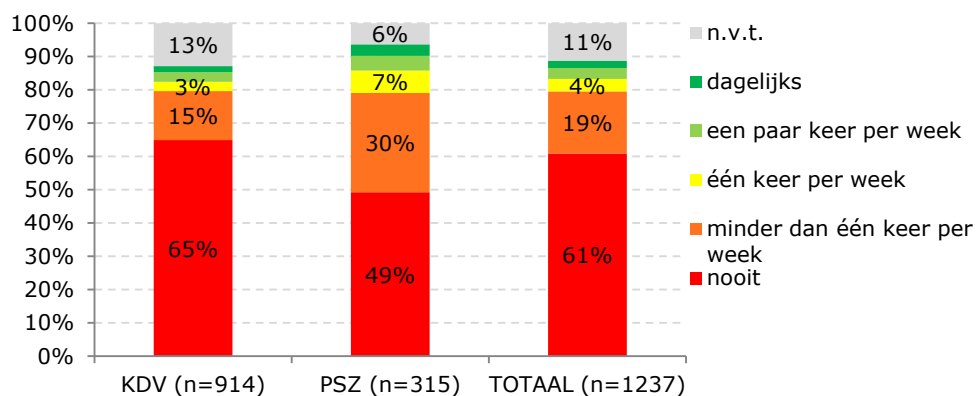
Ruim de helft van de pedagogisch medewerkers (54%) nodigt dagelijks kinderen uit om zelf een boekje te lezen of bekijken (Grafiek 20).

Grafiek 20 Frequentie 'Ik nodig kinderen uit om zelf een boekje te lezen/bekijken'

Er wordt niet zo veel gewerkt met digitale prentenboeken. Bijna twee derde werkt er nooit mee (61%). Bij kinderdagverblijven wordt vaker aangegeven dat men er nooit mee werkt (65%) dan bij peuterspeelzalen (49%), zie Grafiek 21.

Grafiek 21 Frequentie 'Ik werk met digitale prentenboeken'

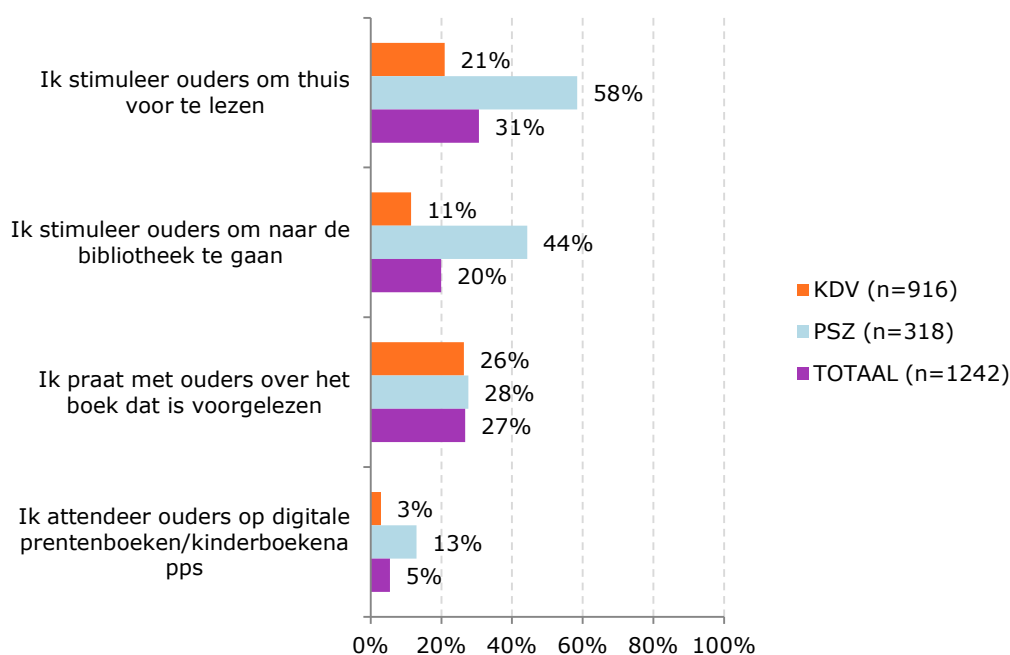
Bijna alle pedagogisch medewerkers lezen altijd of vaak voor als een kind daarom vraagt (91%), meer dan twee derde praat voor of na het voorlezen over het boek (70%), twee derde legt moeilijke woorden tijdens het voorlezen uit (66%), ongeveer een derde helpt kinderen altijd of vaak bij het uitkiezen van een boekje (32%) of organiseert activiteiten naar aanleiding van een voorgelezen boek (32%). Vooral het organiseren van activiteiten, maar ook het praten over een boek en het meteen uitleggen van moeilijke woorden gebeurt vaker op peuterspeelzalen dan op kinderdagverblijven (Grafiek 22).

Grafiek 22 Activiteiten pedagogisch medewerkers (% 'vaak' of 'altijd')

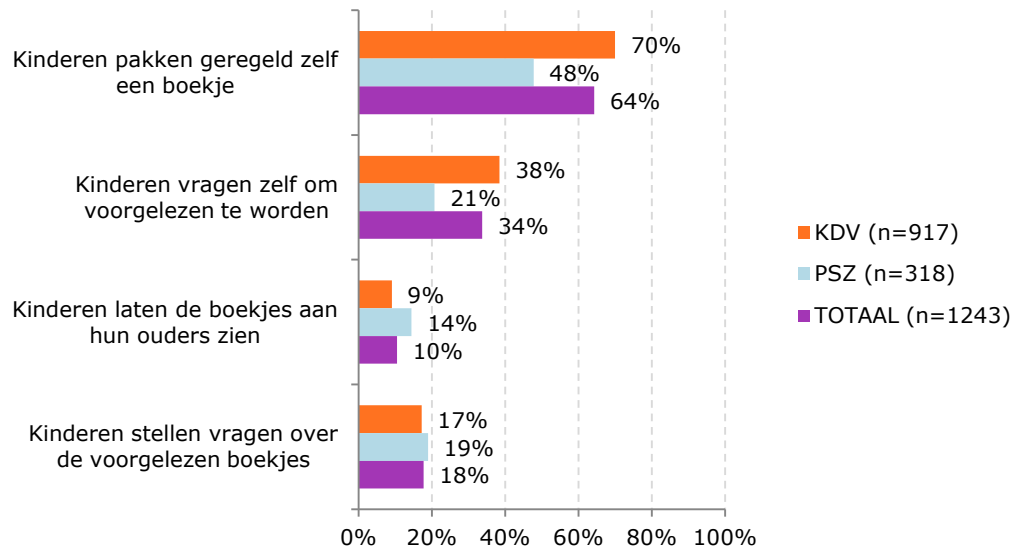
Pedagogisch medewerkers in peuterspeelzalen stimuleren ouders vaker om thuis voor te lezen (58%) en om naar de bibliotheek te gaan (44%) dan pedagogisch medewerkers van kinderdagverblijven (respectievelijk 21% en 11%) (Grafiek 23).

Grafiek 23 Activiteiten pedagogisch medewerkers (% 'vaak' of 'altijd')

In kinderdagverblijven pakken kinderen – volgens hun pedagogisch medewerkers – vaker zelf een boekje en vragen zij vaker om voorgelezen te worden dan in peuterspeelzalen (Grafiek 24).

Grafiek 24 Activiteiten kinderen (% 'meer dan de helft' of 'alle')

4 Verbanden

Op locaties die 12 tot 24 maanden deelnemen aan BoekStart lijken medewerkers op sommige punten actiever dan op locaties die korter of langer deelnemen. Het voorlezen als vast programma-onderdeel en het voorlezen aan de hele groep gebeurt het meeste in het tweede jaar.

Bij peuterspeelzalen heeft de aanwezigheid van een voorleescoördinator op de locatie een duidelijk positief verband met de voorleesactiviteiten van de pedagogisch medewerkers. Bij kinderdagverblijven is er geen verband gevonden. Op kinderdagverblijven zijn er meer activiteiten als er een voorleesplan is. Bij zowel peuterspeelzalen als kinderdagverblijven wordt vaker spontaan voorgelezen als minstens de helft van de pedagogisch medewerkers getraind is in interactief voorlezen. Op kinderdagverblijfloccaties met een uitnodigende voorleeshoek in alle groepen wordt vaker dagelijks voorgelezen en is voorlezen vaker een vast programma onderdeel. Bij peuterspeelzalen zijn hier geen duidelijke verbanden.

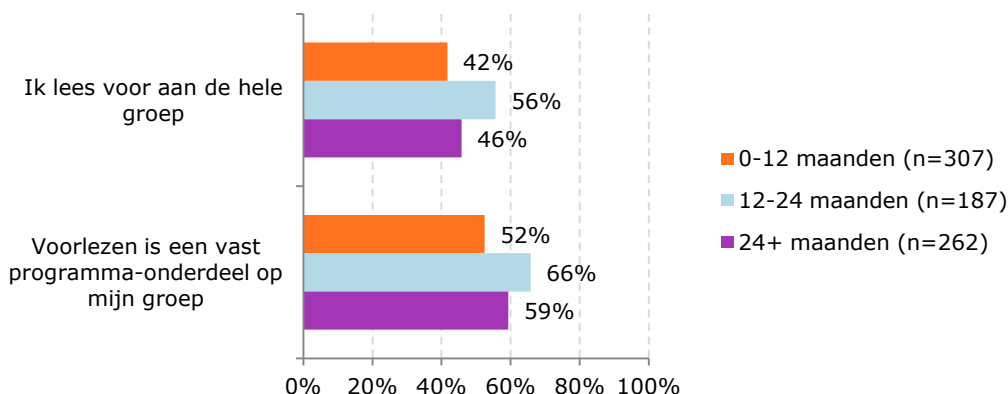
4.1 Inleiding

In dit slothoofdstuk wordt gekeken naar mogelijke verbanden tussen het beleid en de activiteiten van de instellingen (op basis van de data van de locatiemanagers/voorleescoördinatoren) en de activiteiten van de pedagogisch medewerkers. Vanwege verschillen tussen kinderdagverblijven en peuterspeelzalen op sommige punten (zie Hoofdstuk 3), zijn de analyses voor beide typen instellingen apart uitgevoerd.

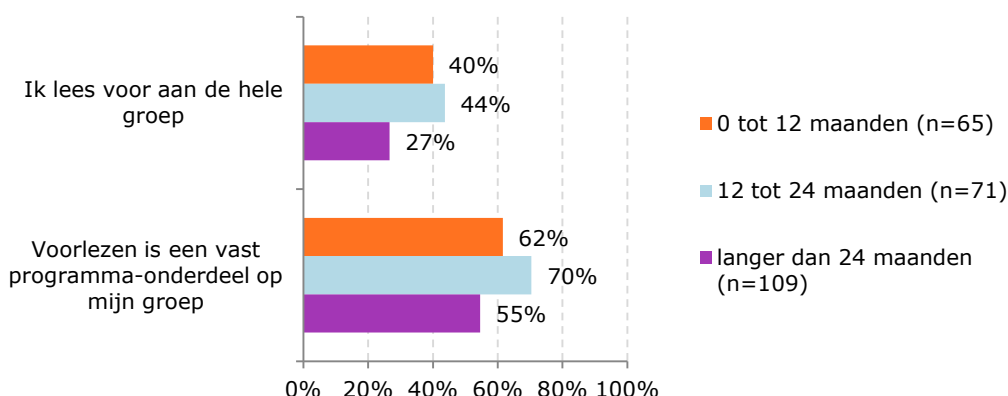
4.2 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar duur deelname BoekStart

Voor sommige voorleesactiviteiten op kinderdagverblijven en peuterspeelzalen geldt dat pedagogisch medewerkers op locaties die 12 tot 24 maanden deelnemen aan BoekStart actiever zijn dan medewerkers op locaties die korter of langer meedoen (Grafiek 24 en 25). Er lijkt bij het voorlezen als vast programma-onderdeel en bij het voorlezen aan de hele groep sprake te zijn van een piek in het tweede jaar van deelname. Dit werd ook bij de analyse vorig jaar al vastgesteld. Bij peuterspeelzalen zijn de resultaten voor de groep die al meer dan twee jaar meedoet zelfs minder goed dan voor de groep die minder dan een jaar meedoet aan BoekStart.

Grafiek 25 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar duur deelname BoekStart - kinderdagverblijven (% 'dagelijks')

Grafiek 26 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar duur deelname BoekStart - peuterspeelzalen (% 'dagelijks')

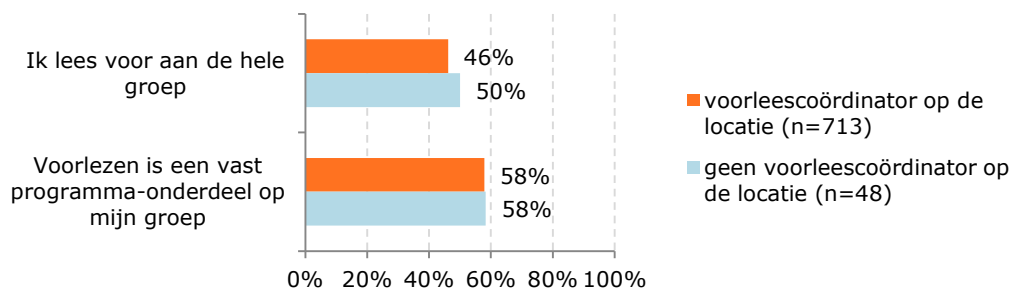

Het stimuleren van ouders om naar de bibliotheek te gaan en het attenderen van ouders op digitale prentenboeken gebeurt juist meer naarmate men langer deelneemt aan BoekStart.

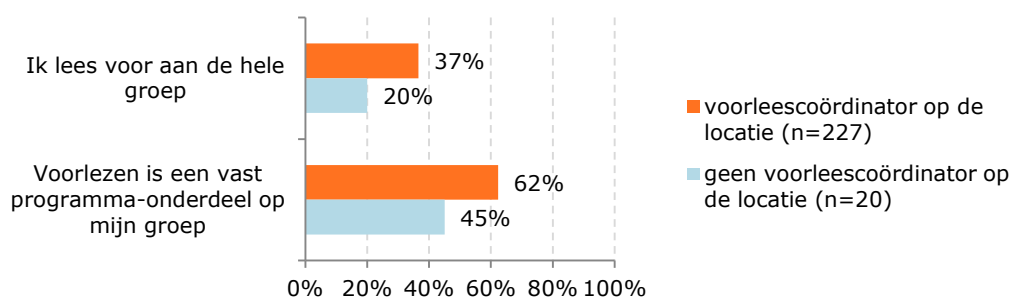
4.3 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar aanwezigheid voorleescoördinator

Bij peuterspeelzalen heeft de aanwezigheid van een voorleescoördinator op de locatie een duidelijk positief verband met de voorleesactiviteiten van de pedagogisch medewerkers (Grafiek 28). Bij kinderdagverblijven is dit verband er niet (Grafiek 27).

Grafiek 27 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar aanwezigheid voorleescoördinator - kinderdagverblijven (% 'dagelijks')

Grafiek 28 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar aanwezigheid voorleescoördinator - peuterspeelzalen (% 'dagelijks')

Bij peuterspeelzalen is het percentage medewerkers dat voor of na het voorlezen vaak of altijd over het boek praat ook significant hoger als de locatie een voorleescoördinator heeft (85%) dan wanneer die er niet is (60%), bij kinderdagverblijven is er geen significant verschil.

Wat betreft het contact met de ouders over voorlezen en boeken is er geen significant verband met de aanwezigheid van een voorleescoördinator. Dat er weinig significante verbanden zijn komt ook omdat er bijna geen locaties zonder voorleescoördinator zijn in de monitor.⁴

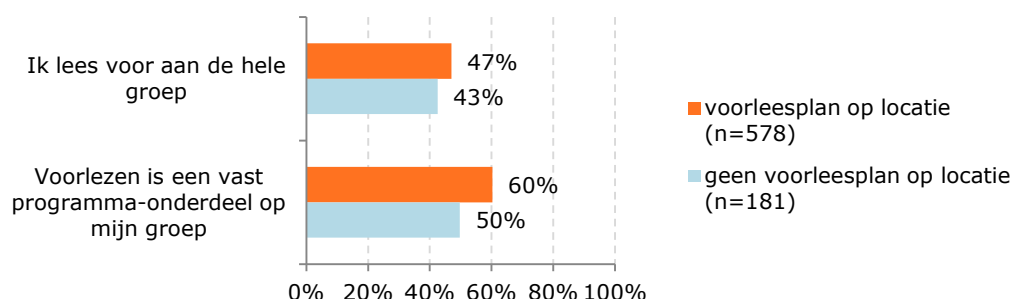
4.4 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar overige kenmerken locatie

Bij kinderdagverblijven met een voorleesplan is voorlezen significant vaker een vast programma onderdeel (60%) dan op kinderdagverblijven zonder voorleesplan (50%). Er is geen significant verschil tussen kinderdagverblijven met of zonder voorleesplan wat betreft het dagelijks voorlezen aan de hele groep. Bij peuterspeelzalen zijn geen

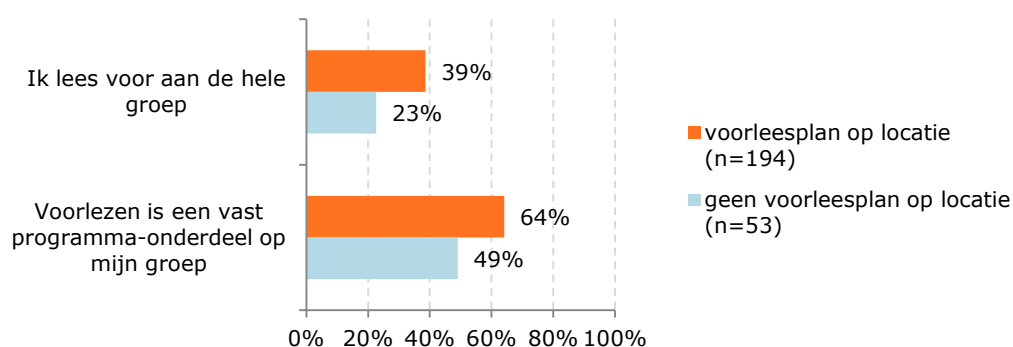
⁴ Bij kleine groepen wordt er minder snel een significant verschil gevonden omdat de toevalligheidsmarges groter zijn.

significante verschillen gevonden, maar de groep zonder voorleesplan is hier ook beperkt in aantal (Grafieken 28 en 29).

Grafiek 29 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar voorleesplan - kinderdagverblijven (% 'dagelijks')

Grafiek 30 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar voorleesplan - peuterspeelzalen (% 'dagelijks')

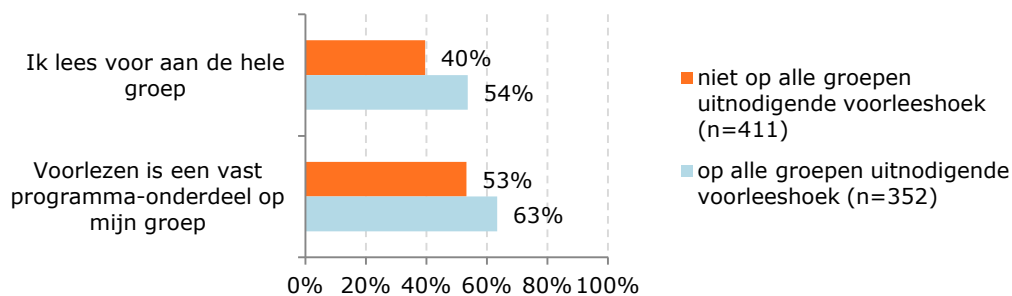
Op kinderdagverblijven met een voorleesplan zeggen medewerkers significant vaker kinderen te helpen bij het uitkiezen van een boekje (35% vaak/altijd), dan op kinderdagverblijven zonder voorleesplan (25%). Daarnaast stimuleren medewerkers van kinderdagverblijven met voorleesplan ouders significant vaker om thuis voor te lezen (24% vaak) of naar de bibliotheek te gaan (14% vaak) en attenderen zij ouders vaker op digitale prentenboeken/kinderboekenapps (4% vaak), dan kinderdagverblijven zonder voorleesplan (respectievelijk 10%, 7% en 1%). Bij peuterspeelzalen zijn deze verschillen niet gevonden.

Wanneer leesbevordering minstens maandelijks aan de orde komt in het teamoverleg, vragen medewerkers van kinderdagverblijven significant vaker aan een individueel kind of het voorgelezen wil worden (87% minstens een paar keer per week), dan wanneer leesbevordering minder vaak aan de orde komt (59%). Bij peuterspeelzalen is dit verband er niet.

Bij zowel peuterspeelzalen als kinderdagverblijven wordt significant vaker spontaan voorgelezen als minstens de helft van de pedagogisch medewerkers getraind is in interactief voorlezen. Daarnaast wordt bij kinderdagverblijven significant vaker voorgelezen in de groep en bij peuterspeelzalen worden individuele kinderen significant vaker voorgelezen wanneer minstens de helft van de pedagogisch medewerkers is getraind in interactief voorlezen. Verder worden bij peuterspeelzalen waar minstens de helft is getraind in interactief voorlezen, kinderen vaker uitgenodigd om zelf een boekje te lezen / te bekijken.

Er wordt significant vaker dagelijks voorgelezen op kinderdagverblijfslocaties met een uitnodigende voorleeshoek in alle groepen, dan op locaties waar niet alle groepen een uitnodigende voorleeshoek hebben. Ook is voorlezen significant vaker een vast programma onderdeel op kinderdagverblijfslocaties met een uitnodigende voorleeshoek in alle groepen. Voor peuterspeelzalen zijn er geen duidelijke verschillen (Grafieken 30 en 31).

Grafiek 31 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar uitnodigende voorleeshoek - kinderdagverblijven (% 'dagelijks')

Grafiek 32 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar uitnodigende voorleeshoek - peuterspeelzalen (% 'dagelijks')

